Namn: _____ Datum: _____ Poäng: _____

Skydda personuppgifter och Dina rättigheter

Personuppgifter, integritetsrättigheter (GDPR, CCPA), dataförmedlare, cookies, nätfiske, VPN och säkrare konton

LÄRANDEÖVERSIKT: INTEGRITET FÖR PERSONUPPGIFTER

INFORMERAT

KÄNN TILL DINA DATA

Vad som samlas in och varför

BEFULLMAKTIGAD

INTEGRITETSRÄTTIGHETER

Rättigheter enligt GDPR och CCPA/CPRA

VAKSAM

SMARTA VANOR

MFA, uppdateringar och att upptäcka bluffar

Välkommen! Det här aktivitetshäftet hjälper dig att ta kontroll över dina personuppgifter. Du utforskar integritetsrättigheter enligt GDPR och CCPA, databrokers, samtycke till cookies, apptillstånd, nätfiske, offentligt Wi-Fi, VPN och MFA.

KONTROLLPUNKTER I ARBETSBLADET

- [ ] **Del 1-4: Lär dig om dina integritetsrättigheter och säkra vanor.**
- [ ] **Del 5-7: Lös korsord och ordsökare.**
- [ ] **Del 8-9: Lös fallstudier och chifferutmaning.**
- [ ] **Del 10: Gå igenom sidorna med grundläggande och avancerade vanliga frågor.**
- [ ] **Del 11: Utforska 10 intressanta fakta från verkligheten.**
- [ ] **Bonus: utmaningen Tänk snabbt.**

Öppna VPN.com:s guide om dataintegritet

URL: https://www.vpn.com/sv/cybersakerhet/dataintegritet/

Din inlärningsplan för integritet för personuppgifter

- Förstå dina integritetsrättigheter enligt GDPR och Kaliforniens CCPA.
- Förstå hur datamäklare, cookies och appar samlar in personuppgifter.
- Tillämpa dataminimering genom att bara dela det som en tjänst verkligen behöver.
- Gör välgrundade val vid cookiebanners och frågor om appbehörigheter.
- Minska risken från nätfiske, intrång och offentligt Wi-Fi med MFA och uppdateringar.

ANVISNINGAR FÖR GUIDEN OM DATAINTEGRITET

Besvara flervalsfrågorna och sant/falskt-frågorna, fyll i luckorna med hjälp av ordbanken, matcha definitioner och lös korsordet och ordletarpusslet. Tillämpa dina kunskaper om att skydda dina egna personuppgifter. Avsluta med bonusaktiviteten Tänk snabbt.

INTEGRITET FÖR PERSONUPPGIFTER OCH DINA RÄTTIGHETER (INTRODUKTION)

Dataintegritet är din möjlighet att styra hur din personliga information samlas in, används, lagras och delas. Lagar som GDPR och CCPA ger dig rättigheter, medan vanor som starka lösenord, MFA och försiktig delning kan hjälpa till att minska risken.

LÄS VARJE KONTROLLPUNKT NOGGRANT OCH VÄLJ ELLER SKRIV DET RÄTTA SVARET.

Kontrollpunkt 1: Utmaning med flerval

1. Vilket val speglar principen om dataminimering bäst?

- A. Att bara dela de data som en tjänst behöver för sitt syfte
- B. Att ge varje app full åtkomst för att göra installationen enklare
- C. Att fylla i alla valfria fält i registreringsformulär
- D. Att återanvända ett lösenord så att konton blir lättare att hantera

2. Vilket steg rekommenderas om en webbplats du använder rapporterar ett dataintrång?

- A. Byt det lösenordet och aktivera MFA där det erbjuds
- B. Att återanvända samma lösenord på ett nytt konto
- C. Svara på intrångsmejlet med din PIN-kod
- D. Ignorera det, eftersom intrång sällan spelar någon roll

3. Enligt EU:s regler, vilket är giltigt samtycke till spårningscookies?

- A. Att aktivt kryssa i en ikryssad ruta efter tydlig information
- B. Förikryssade rutor i en cookie- eller registreringsbanner
- C. Att bara fortsätta scrolla eller surfa på webbplatsen
- D. Ett meddelande som är dolt i webbplatsens användarvillkor

4. Vilken rättighet har konsumenter i Kalifornien enligt CCPA?

- A. Att välja bort försäljning eller delning av sina data
- B. För att få en fast avgift för varje dataförfrågan
- C. Att kräva att en app tas bort från appbutiker
- D. För att blockera all datainsamling från alla företag

5. Vad gör en VPN huvudsakligen när du ansluter till offentligt Wi-Fi?

- A. Krypterar trafiken mellan din enhet och VPN-servern
- B. Hindrar webbplatser från att sätta några cookies
- C. Ersätter behovet av MFA
- D. Tar bort skadlig kod som redan finns på en enhet

Kontrollpunkt 2: Utmaning med sant eller falskt

6 Fråga sant/falskt 6

6. Dataintegritet och datasäkerhet betyder samma sak.

○ Sant ○ Falskt

7 Fråga sant/falskt 7

7. GDPR kan gälla för företag utanför EU som erbjuder tjänster till personer i EU.

○ Sant ○ Falskt

8 Fråga sant/falskt 8

8. Att använda ett VPN hindrar webbplatser från att spåra dig med cookies.

○ Sant ○ Falskt

9 Fråga sant/falskt 9

9. Att dela mindre personlig data på nätet kan minska skadan av ett intrång.

○ Sant ○ Falskt

10 Fråga sant/falskt 10

10. CCPA låter konsumenter välja bort försäljning eller delning av sina uppgifter.

○ Sant ○ Falskt

Kontrollpunkt 3: Infoga nyckelbegrepp

Läs varje mening nedan och fyll i luckan med rätt term från ordbanken.

1. Enligt GDPR måste _____ vara frivilligt, specifikt, informerat och otvetydigt, så förbockade rutor räknas inte.

2. En _____ sammanställer uppgifter från offentliga register, appar och köp för att bygga och sälja profiler om människor.

3. Ett sms som påstår att ditt paket hålls kvar och ber dig att "bekräfta" kortuppgifter är ett typiskt försök till _____ .

4. HTTPS använder _____ för att skydda data under överföringen mellan din webbläsare och en webbplats.

5. Att bara dela de uppgifter som ett registreringsformulär verkligen behöver följer principen om _____ .

6. Rätten till _____ innebär att du kan be en organisation ta bort dina personuppgifter, men det finns undantag.

ORDBANK

AVBÖJA COOKIE DATAMINIMERING DATAMÄKLARE KRYPTERING NÄTFISKE RADERING SAMTYCKE

Skriv dina svar här:

1. **2.**

3. **4.**

5. **6.**

Kontrollpunkt 4: Matchning av integritetsbegrepp

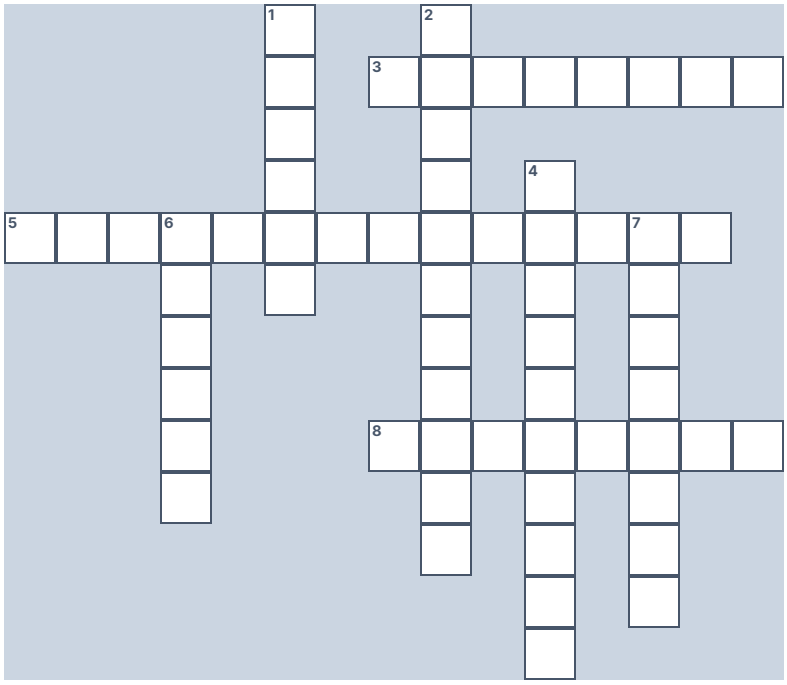
MATCHNING AV DEFINITIONER

Para ihop varje begrepp till vänster med rätt definition till höger genom att skriva motsvarande bokstav (A–H) i det ifyllbara fältet.

☐	1. Rätten att bli bortglömd	A	Kaliforniens rätt att stoppa ett företag från att sälja eller dela dina uppgifter.
☐	2. Rätt att välja bort	B	Rätten enligt GDPR att få sina personuppgifter raderade, med vissa undantag.
☐	3. Dataminimering	C	Liten webbläsarfil som används för att följa din aktivitet över webbplatser.
☐	4. Kryptering	D	Fritt lämnat, specifikt, informerat och otvetydigt samtycke.
☐	5. Datamäklare	E	Att bara samla in de personuppgifter som behövs för ett angivet ändamål.
☐	6. Samtycke	F	Falska meddelanden som lurar människor att avslöja data eller inloggningsuppgifter.
☐	7. Nätfiske	G	Att förvränga data så att bara den som har rätt nyckel kan läsa den.
☐	8. Spårningskaka	H	Företag som samlar in och säljer personprofiler från många källor.

Kontrollpunkt 5: Korsord

Lös korsordet genom att skriva bokstäver i de aktiva vita rutorna. Siffrorna motsvarar ledtrådarna nedan.

VÅGRÄTT

3. Frivilligt, specifikt, informerat och otvetydigt medgivande till användning av data (8)

5. Princip om att bara samla in det som behövs för ett angivet ändamål (14)

8. Rätt att be en organisation ta bort dina personuppgifter (8)

LODRÄTT

1. Liten webbläsarfil som kan följa din aktivitet mellan webbplatser (6)

2. Företag som sammanställer och säljer profiler om människor (11)

4. Att förvränga data så att bara den som har rätt nyckel kan läsa dem (10)

6. CCPA-rätt att stoppa försäljning eller delning av dina uppgifter (6)

7. Falska meddelanden som lurar dig att avslöja inloggningar eller kortuppgifter (8)

Kontrollpunkt 5, alternativ: Tillgängliga korsordsledtrådar

Användare av skärmläsare och tangentbord kan skriva korsordssvaren direkt i textfälten nedan.

VÅGRÄTT

3 vågrätt: Frivilligt, specifikt, informerat och otvetydigt medgivande till användning av data (8 bokstäver):

5 vågrätt: Princip om att bara samla in det som behövs för ett angivet ändamål (14 bokstäver):

8 vågrätt: Rätt att be en organisation ta bort dina personuppgifter (8 bokstäver):

LODRÄTT

1 lodrätt: Liten webbläsarfil som kan följa din aktivitet mellan webbplatser (6 bokstäver):

2 lodrätt: Företag som sammanställer och säljer profiler om människor (11 bokstäver):

4 lodrätt: Att förvränga data så att bara den som har rätt nyckel kan läsa dem (10 bokstäver):

6 lodrätt: CCPA-rätt att stoppa försäljning eller delning av dina uppgifter (6 bokstäver):

7 lodrätt: Falska meddelanden som lurar dig att avslöja inloggningar eller kortuppgifter (8 bokstäver):

Kontrollpunkt 6: Dolt ordsök

Hitta de 8 viktiga ordförrådstermerna som är gömda i rutnätet nedan. Orden kan vara vågräta, lodräta eller diagonala.

J U Ö U G S Y K F A A S Q O R

E E W Å S L T R W U R D O Ä B

R K E G U Z Z Y K A A T Ö Ä Ä

A C I M A H J P O T D L N N V

L Y K Q V I S T S H E Ö A Q X

K T O G B X C E Ä T R Ä B I N

Ä M O Ö Ö H K R P R I P Z C N

M A C Ö J Ä G I Å Q N Y X M X

A S R B A P Y N V N G H X D Ä

T X L T B Z Ö G Å N T S Å J Q

A D A T A M I N I M E R I N G

D E A D L S Y Z Z M K I W I G

B F N Ä T F I S K E J L V U Y

T Ö F I F U C A M R C Ö N L Y

T W A U Z K N N H I O I T G M

ORDLISTA

RADERING AVBÖJA DATAMINIMERING KRYPTERING DATAMÄKLARE

SAMTYCKE NÄTFISKE COOKIE

Kontrollpunkt 6, alternativ: Tillgänglig matchning av ordförråd

Para ihop var och en av de 8 begreppen från ordsökningen med rätt definition genom att skriva bokstaven (A–H) på den tomma raden.

ORDLISTA

- **A. RADERING**
- **B. AVBÖJA**
- **C. DATAMINIMERING**
- **D. KRYPTERING**
- **E. DATAMÄKLARE**
- **F. SAMTYCKE**
- **G. NÄTFISKE**
- **H. COOKIE**

DEFINITIONER OCH MATCHNINGSFÄLT

_____ 1. CCPA-rätt att stoppa försäljning eller delning av dina uppgifter.

_____ 2. Frivilligt, specifikt, informerat och otvetydigt medgivande till användning av data.

_____ 3. Företag som sammanställer och säljer profiler om människor.

_____ 4. Rätt att be en organisation ta bort dina personuppgifter.

_____ 5. Princip om att bara samla in det som behövs för ett angivet ändamål.

_____ 6. Falska meddelanden som lurar dig att avslöja inloggningar eller kortuppgifter.

_____ 7. Liten webbläsarfil som kan följa din aktivitet mellan webbplatser.

_____ 8. Att förvränga data så att bara den som har rätt nyckel kan läsa dem.

Kontrollpunkt 7: Utmaning med blandade ord

Avkoda bokstäverna nedan för att avslöja viktiga begrepp och termer inom cybersäkerhet. Skriv dina svar i rutorna.

1. NERRIAGD
2. MAITNNDIIGE RMA
3. DKÄLTAREMA A
4. FKESINÄT
5. ÖBAAJV
6. NTPRIKREGY
7. SEYCKATM
8. OECIKO

Bonusaktivitet: Tänk snabbt

3 SVAR PER KATEGORI. DEN SOM FÖRST FYLLER I LISTAN VINNER.

1	Steg att ta efter ett dataintrång			
2	Appar som frågar efter din plats			
3	Integritetsinställningar att se över på en ny telefon			
4	Tecken på att en dator är infekterad			
5	Tecken på att ett meddelande kan vara nätfiske			
6	Skäl till att uppdatera programvara			
7	Personuppgifter som du bör hålla borta från sociala medier			
8	Sätt att skydda dina konton			
9	Information du aldrig bör dela			
10	Konton som bör ha MFA påslaget			
11	Saker du säkerhetskopierar			
12	Platser där du kan använda offentligt wifi			
13	Saker att göra efter en dataläcka			
14	Företag som kan samla in din surfdata			
15	Varningstecken i ett e-postmeddelande			

Kontrollpunkt 8: Fallstudier om dataintegritet

Tillämpa de begrepp du har lärt dig på de verkliga scenarierna nedan.

FALLSTUDIE 1: BE EN WEBBPLATS RADERA DATA

Scenario: Maya, som bor i Frankrike, avslutade sitt konto i en shoppingapp för två år sedan men får fortfarande marknadsföringsmejl från den. Hon vill att appen ska radera hennes personuppgifter enligt rätten till radering i GDPR.

Diskussionsfråga: Vilka steg kan Maya ta, och vilka uppgifter kan appen lagligen få behålla?

FALLSTUDIE 2: EN QUIZAPP OCH BEHÖRIGHETER

Scenario: En gratisapp med personlighetstest ber Leo om hans plats, kontakter, mikrofon och födelsedatum innan han kan börja.

Diskussionsfråga: Vilka behörigheter verkar onödiga, och vilka möjligheter har Leo att minska hur mycket han delar?

Kontrollpunkt 9: Knäck chiffret

Integritetsmedvetna personer stannar upp innan de delar personuppgifter på nätet. Använd nyckeln bokstav-till-siffra nedan för att avkoda meddelandet genom att skriva in motsvarande bokstäver i de tomma rutorna.

KRYPTERINGSNYCKEL FÖR BOKSTAV TILL SIFFRA

A=1 B=2 C=3 D=4 E=5 F=6 G=7 H=8 I=9 J=10

K=11 L=12 M=13 N=14 O=15 P=16 Q=17 R=18 S=19 T=20

U=21 V=22 W=23 X=24 Y=25 Z=26 Å=27 Ä=28 Ö=29

20	28	14	11		5	6	20	5	18		9	14	14	1	14		4	21
	4	5	12	1	18		16	27			14	28	20	5	20			

Avkodat meddelande:

TIPS: VARJE SIFFRA MOTSVARAR BOKSTAVENS PLATS I ALFABETET (T.EX. 1 = A, 2 = B, 29 = Ö).

Kontrollpunkt 10: Grundläggande vanliga frågor om dataintegritet (Del A)

Gå igenom vanliga frågor och svar om att skydda dina personuppgifter.

Q1: Vad är skillnaden mellan dataintegritet och datasäkerhet?

Integritet är din kontroll över hur personuppgifter samlas in, används och delas; säkerhet är det skydd som hindrar obehörig åtkomst.

Q2: Vad är GDPR?

EU:s allmänna dataskyddsförordning, som gäller sedan den 25 maj 2018, anger regler för behandling av personuppgifter och ger enskilda rättigheter över dem [1].

Q3: Vad är CCPA?

Kaliforniens Consumer Privacy Act, ändrad genom CPRA, ger invånarna rätt att få veta, radera, rätta och välja bort försäljning eller delning av uppgifter [4].

Q4: Vad betyder dataminimering?

Att bara använda personuppgifter som är adekvata, relevanta och begränsade till vad som är nödvändigt för ett ändamål; som användare kan du tillämpa det genom att dela mindre [1].

Q5: Vad är apptillstånd?

Inställningar som låter appar nå din plats, dina kontakter eller dina foton; att granska dem och stänga av sådana som inte behövs kan begränsa insamlingen av data [8].

Kontrollpunkt 10: Grundläggande vanliga frågor om dataintegritet (Del B)

Gå igenom vanliga frågor och svar om att skydda dina personuppgifter.

Q6: Vad gör HTTPS för min integritet?

HTTPS krypterar data mellan din webbläsare och en webbplats, men bedrägliga webbplatser kan också använda HTTPS, så hänglåset bevisar inte att en webbplats är pålitlig [10].

Q7: Vad är rätten att bli bortglömd (Right to Erasure)?

Enligt artikel 17 i GDPR kan du i vissa fall be en organisation radera dina data; rätten är inte absolut och har undantag [1].

Q8: Vad räknas som giltigt samtycke?

En tydlig bekräftande handling, till exempel att kryssa i en ikryssad ruta efter tydlig information; förkryssade rutor, tystnad eller scrollning räknas inte [2].

Q9: Vad kännetecknar ett starkt lösenord?

Längden är viktigast: NIST ber webbplatser kräva minst 15 tecken för lösenord som används ensamma och tillåta lösenordshanterare [11].

Q10: Vad bör jag göra efter ett dataintrång?

Ändra berörda lösenord, aktivera MFA, bevaka dina konton och överväg en kostnadsfri kreditspärr; IdentityTheft.gov listar steg för återhämtning [9].

Kontrollpunkt 10: Avancerade vanliga frågor om integritet (Del C)

Utforska djupare frågor om rättsliga grunder, cookies, spårning, datamäklare och dina rättigheter online.

Q1: Kräver all databehandling mitt samtycke enligt GDPR?

Nej. Samtycke är en av sex rättsliga grunder i artikel 6; andra är avtal, rättslig förpliktelse och berättigade intressen [1].

Q2: Var gäller GDPR?

För organisationer etablerade i EU, och för organisationer utanför EU som erbjuder varor eller tjänster till, eller övervakar beteendet hos, personer i EU [1].

Q3: Behöver webbplatser samtycke för alla cookies?

Inte alltid. Strikt nödvändiga cookies är i allmänhet undantagna, men icke-nödvändiga cookies, till exempel spårningscookies, kräver ett giltigt samtycke i förväg [3].

Q4: Vilken integritetsrisk innebär spårare från tredje part?

Spårare från tredje part kan följa dig över många webbplatser för att visa riktade annonser; att radera cookies och justera sekretessinställningar kan hjälpa [8].

Q5: Vad är en datamäklare?

Ett företag som samlar in personuppgifter från olika källor och säljer dem till andra företag; invånare i Kalifornien kan använda delstatens DROP-plattform för att begära radering [5].

Kontrollpunkt 10: Avancerade vanliga frågor om integritet (Del D)

Utforska djupare frågor om rättsliga grunder, cookies, spårning, datamäklare och dina rättigheter online.

Q6: Vad är länken CCPA "Do Not Sell or Share"?

Företag som säljer eller delar data måste i regel erbjuda en länk "Sälj eller dela inte min personliga information" och respektera avanmälningssignaler som GPC [4].

Q7: Gör ett VPN mig anonym?

Nej. En VPN krypterar trafiken till VPN-servern och döljer din IP-adress för webbplatser, men leverantören kan se den, och cookies och fingeravtryck kan fortfarande spåra dig [12].

Q8: Hur upptäcker jag ett nätfiskemeddelande?

Se upp för brådskande uppmaningar att klicka på länkar, bekräfta betalningsuppgifter eller åtgärda kontoproblem. Kontakta företaget via ett telefonnummer eller en webbplats som du vet är äkta [7].

Q9: Är offentligt Wi-Fi säkert att använda?

Det kan vara riskabelt. De flesta webbplatser använder kryptering, så kontrollera att HTTPS används, håll programvaran uppdaterad och använd MFA [10]; ett VPN kan ge extra skydd på opålitliga nätverk [12].

Q10: Vilka är de maximala ekonomiska påföljderna enligt GDPR?

För de allvarligaste överträdelserna kan böterna uppgå till 20 miljoner euro eller 4 % av den globala årsomsättningen, beroende på vilket som är högst [1].

Del 11: 10 verkliga fakta och insikter om dataintegritet

Gå igenom verkliga fakta om integritetslagar, datamäklare, bedrägerier, intrång och säkrare vanor på nätet.

1. INTEGRITETSINSIKT

GDPR har gällt sedan den 25 maj 2018 och ger människor rätt att få tillgång till, rätta och radera sina personuppgifter [1].

2. INTEGRITETSINSIKT

Enligt GDPR kan de allvarligaste överträdelserna leda till böter på upp till 20 miljoner euro eller 4 % av den globala omsättningen [1].

3. INTEGRITETSINSIKT

CPRA-ändringarna av Kaliforniens CCPA trädde i kraft den 1 januari 2023 och lade till rättigheter att rätta uppgifter och begränsa användningen av känsliga uppgifter [4].

4. INTEGRITETSINSIKT

Konsumenter rapporterade att de förlorade 15,9 miljarder USD till bedrägerier under 2025, upp från drygt 12 miljarder året innan, enligt FTC [6].

5. INTEGRITETSINSIKT

Sedan den 1 januari 2026 kan invånare i Kalifornien använda den kostnadsfria plattformen DROP för att be databrokers radera deras personuppgifter [5].

6. INTEGRITETSINSIKT

Enligt EU:s dataskyddsregler räknas förifyllda rutor, tystnad eller passivitet inte som giltigt samtycke [2].

7. INTEGRITETSINSIKT

I Storbritannien måste webbplatser ge dig ett sätt att samtycka till alla cookies som inte är strikt nödvändiga för webbplatsen [3].

8. INTEGRITETSINSIKT

GDPR kräver att vissa personuppgiftsincidenter rapporteras till myndigheten inom 72 timmar, om det är möjligt [1].

9. INTEGRITETSINSIKT

NIST säger att webbplatser inte bör tvinga fram periodiska lösenordsbyten och bör kontrollera nya lösenord mot listor över komprometterade lösenord [11].

10. INTEGRITETSINSIKT

Ett VPN döljer din IP-adress för webbplatser, men VPN-leverantören kan fortfarande se din trafik, så välj noggrant [12].

Tekniska referenser och källor

Studieguiden och pusslen bygger på officiell vägledning om integritet från EU, Storbritannien, Kalifornien, FTC, NIST och EFF.

OFFICIELLA OCH EXPERTREFERENSER

[1] European Parliament & Council of the European Union. (2016). Regulation (EU) 2016/679 (General Data Protection Regulation). Official Journal of the European Union, L 119.

https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj

[2] European Data Protection Board. (2020). Guidelines 05/2020 on consent under Regulation 2016/679.

https://www.edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/guidelines/guidelines-052020-consent-under-regulation-2016679_en

[3] Information Commissioner's Office. (n.d.). Cookies. ICO for the public.

https://ico.org.uk/for-the-public/online/cookies/

[4] California Privacy Protection Agency. (n.d.). Frequently asked questions (FAQs).

https://cppa.ca.gov/faq.html

[5] California Privacy Protection Agency. (2025). Delete Request and Opt-out Platform (DROP).

https://privacy.ca.gov/drop/

[6] Federal Trade Commission. (2026, March 25). FTC testifies before the Joint Economic Committee on agency's efforts to combat fraud [Press release].

https://www.ftc.gov/news-events/news/press-releases/2026/03/ftc-testifies-joint-economic-committee-agencys-efforts-combat-fraud

[7] Federal Trade Commission. (2022). How to recognize and avoid phishing scams. Consumer Advice.

https://consumer.ftc.gov/articles/how-recognize-and-avoid-phishing-scams

[8] Federal Trade Commission. (2023). How websites and apps collect and use your information. Consumer Advice.

https://consumer.ftc.gov/articles/how-websites-and-apps-collect-and-use-your-information

[9] Federal Trade Commission. (2024). What to know about identity theft. Consumer Advice.

https://consumer.ftc.gov/articles/what-know-about-identity-theft

[10] Federal Trade Commission. (2023). Are public Wi-Fi networks safe? What you need to know. Consumer Advice.

https://consumer.ftc.gov/articles/are-public-wi-fi-networks-safe-what-you-need-know

[11] National Institute of Standards and Technology. (2025). Digital identity guidelines: Authentication and authenticator management (NIST SP 800-63B-4).

https://csrc.nist.gov/pubs/sp/800/63/b/4/final

[12] Electronic Frontier Foundation. (2026). Choosing the VPN that's right for you. Surveillance Self-Defense.

https://ssd.eff.org/module/choosing-vpn-thats-right-you

Facit: Kontrollpunkt 1 – Flerval

1 **Dataminimering** MINIMERING **Rätt svar: A**

ANTECKNING FÖR LÄRAREN

Artikel 5 i GDPR kräver att personuppgifter är adekvata, relevanta och begränsade till vad som är nödvändigt; användare kan efterlikna detta genom att dela mindre [1].

2 **Att agera vid ett intrång** INTRÅNG **Rätt svar: A**

ANTECKNING FÖR LÄRAREN

Efter ett dataintrång: byt exponerade lösenord, aktivera MFA och övervaka kontona; IdentityTheft.gov erbjuder skräddarsydda återhämtningssteg [9].

3 **Giltigt samtycke** COOKIE-SAMTYCKE **Rätt svar: A**

ANTECKNING FÖR LÄRAREN

Giltigt samtycke kräver en tydlig bekräftande handling efter tydlig information; förifyllda rutor och fortsatt scrollning räknas inte [2].

4 **CCPA-rättigheter** CCPA-LAGEN **Rätt svar: A**

ANTECKNING FÖR LÄRAREN

Konsumenter i Kalifornien kan välja bort försäljning eller delning av personuppgifter, bland annat via signaler från Global Privacy Control [4].

5 **VPN-skydd** VPN-TUNNEL **Rätt svar: A**

ANTECKNING FÖR LÄRAREN

Ett VPN krypterar trafiken till VPN-servern och döljer din IP-adress för webbplatser, men cookies och fingeravtryck kan fortfarande spåra dig [12].

Facit: Kontrollpunkt 2 – Sant eller falskt

6 **Integritet kontra säkerhet** INTEGRITET — **Rätt svar: Falskt**

ANTECKNING FÖR LÄRAREN

Närliggande men olika: Artikel 5 i GDPR sätter regler för hur data används, medan artikel 32 separat kräver säkerhetsåtgärder [1].

7 **GDPR:s territoriella tillämpningsområde** OMFATTNING AV GDPR — **Rätt svar: Sant**

ANTECKNING FÖR LÄRAREN

Artikel 3.2 omfattar organisationer utanför EU som erbjuder varor eller tjänster till, eller övervakar beteendet hos, personer i EU [1].

8 **VPN och cookies** BEGRÄNSNINGAR FÖR VPN — **Rätt svar: Falskt**

ANTECKNING FÖR LÄRAREN

Ett VPN döljer din IP-adress, men cookies, spårningspixlar och fingeravtryck kan fortfarande följa dig över webbplatser [12].

9 **Dela mindre** MINIMERING — **Rätt svar: Sant**

ANTECKNING FÖR LÄRAREN

Att stänga av onödiga appbehörigheter och dela mindre begränsar vad som kan samlas in och senare exponeras vid ett dataintrång [8].

10 **Avanmäl dig från försäljning eller delning** CCPA-LAGEN — **Rätt svar: Sant**

ANTECKNING FÖR LÄRAREN

Företag som säljer eller delar data måste erbjuda en tydlig avanmälningslänk, till exempel "Sälj eller dela inte min personliga information" [4].

Facit för ordförråd och bedömningsmall

Bedömningsmatris för läraren: Ge 1 poäng för varje korrekt matchning (totalt 8 poäng) och kontextbegrepp (totalt 6 poäng).

KONTROLLPUNKT 4: FACIT – MATCHNING AV BEGREPP

B 1. Rätten att bli bortglömd	A 2. Rätt att välja bort	E 3. Dataminimering	G 4. Kryptering
H 5. Datamäklare	D 6. Samtycke	F 7. Nätfiske	C 8. Spårningskaka

KONTROLLPUNKT 3: FACIT – NYCKELBEGREPP

1 SAMTYCKE	2 DATAMÄKLARE	3 NÄTFISKE	4 KRYPTERING
5 DATAMINIMERING	6 RADERING		

KONTROLLPUNKT 6, ALTERNATIV: FACIT – MATCHNING AV ORD

1 B – AVBÖJA	2 F – SAMTYCKE	3 E – DATAMÄKLARE	4 A – RADERING
5 C – DATAMINIMERING	6 G – NÄTFISKE	7 H – COOKIE	8 D – KRYPTERING

DISKUSSIONSANTECKNINGAR FÖR LÄRAREN

Nyckelbegrepp:
Kontrollera att eleverna kan förklara Rätten att bli bortglömd, Rätt att välja bort och Dataminimering med egna ord och ge ett exempel på varje.

Fallstudier:
Be eleverna att stödja sina rekommendationer med fakta från arbetsbladet, inte med antaganden.

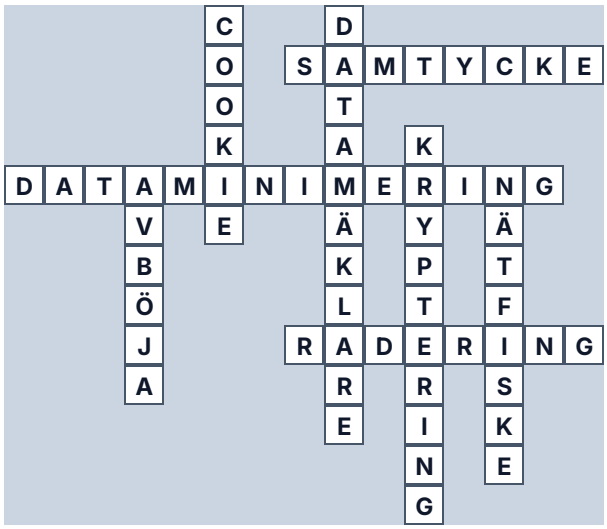
Källkritik:
Be eleverna att kontrollera minst ett påstående i arbetsbladets källor och diskutera varför siffror, priser och regler kan ändras över tid.

Facit till pussel och anteckningar för läraren

LÖSNING PÅ ORDSÖKET

J	U	Ö	U	G	S	Y	K	F	A	A	S	Q	O	R
E	E	W	Å	S	L	T	R	W	U	R	D	O	Ä	B
R	K	E	G	U	Z	Z	Y	K	A	A	T	Ö	Ä	Ä
A	C	I	M	A	H	J	P	O	T	D	L	N	N	V
L	Y	K	Q	V	I	S	T	S	H	E	Ö	A	Q	X
K	T	O	G	B	X	C	E	Ä	T	R	Ä	B	I	N
Ä	M	O	Ö	Ö	H	K	R	P	R	I	P	Z	C	N
M	A	C	Ö	J	Ä	G	I	Å	Q	N	Y	X	M	X
A	S	R	B	A	P	Y	N	V	N	G	H	X	D	Ä
T	X	L	T	B	Z	Ö	G	Å	N	T	S	Å	J	Q
A	D	A	T	A	M	I	N	I	M	E	R	I	N	G
D	E	A	D	L	S	Y	Z	Z	M	K	I	W	I	G
B	F	N	Ä	T	F	I	S	K	E	J	L	V	U	Y
T	Ö	F	I	F	U	C	A	M	R	C	Ö	N	L	Y
T	W	A	U	Z	K	N	N	H	I	O	I	T	G	M

LÖSNING PÅ KORSORDET

LÄRARHANDLEDNING MED LÖSNINGAR TILL KORSORDET

VÅGRÄTT

3 vågrätt: SAMTYCKE Frivilligt, specifikt, informerat och otvetydigt medgivande till användning av data (8 bokstäver)

5 vågrätt: DATAMINIMERING Princip om att bara samla in det som behövs för ett angivet ändamål (14 bokstäver)

8 vågrätt: RADERING Rätt att be en organisation ta bort dina personuppgifter (8 bokstäver)

LODRÄTT

1 lodrätt: COOKIE Liten webbläsarfil som kan följa din aktivitet mellan webbplatser (6 bokstäver)

2 lodrätt: DATAMÄKLARE Företag som sammanställer och säljer profiler om människor (11 bokstäver)

4 lodrätt: KRYPTERING Att förvränga data så att bara den som har rätt nyckel kan läsa dem (10 bokstäver)

6 lodrätt: AVBÖJA CCPA-rätt att stoppa försäljning eller delning av dina uppgifter (6 bokstäver)

7 lodrätt: NÄTFISKE Falska meddelanden som lurar dig att avslöja inloggningar eller kortuppgifter (8 bokstäver)

Facit för blandade ord och chiffer

Facit för övningen med ordvärlden och utmaningen Hemliga chiffret.

FACIT FÖR ORDBLANDNING

1. NERRIAGD	RADERING	5. ÖBAAJV	AVBÖJA
2. MAITNNDIIGERMA	DATAMINIMERING	6. NTPRIKREGY	KRYPTERING
3. DKÄLTAREMAA	DATAMÄKLARE	7. SEYCKATM	SAMTYCKE
4. FKESINÄT	NÄTFISKE	8. OECIKO	COOKIE

NYCKEL TILL UTMANINGEN MED HEMLIGT CHIFFER

"TÄNK EFTER INNAN DU DELAR PÅ NÄTET"

Facit till fallstudierna

A Fallstudie 1: Be en webbplats radera data

Vägledning för läraren

BEDÖMNINGSRIKTLINJE

Elevernas svar bör täcka följande punkter:

- Scenarioanalys: Maya, som bor i Frankrike, stängde sitt konto i en shoppingapp för två år sedan men får fortfarande appens marknadsföringsmejl. Hon vill att appen ska radera hennes personuppgifter enligt rätten till radering i GDPR.
- Rekommenderade tillvägagångssätt: Alternativ 1: Maya skickar en skriftlig begäran om radering och invänder mot direktmarknadsföring, som då måste upphöra. Appen bör i allmänhet svara inom en månad [1]. Alternativ 2: hon avanmäler sig först för att snabbt få lindring. Motivering: radering är inte absolut, så appen kan behålla data som behövs för rättsliga skyldigheter eller rättsliga anspråk [1]. Om den inte svarar kan hon lämna in ett klagomål till sin dataskyddsmyndighet [1].

B Fallstudie 2: En quizapp och behörigheter

Vägledning för läraren

BEDÖMNINGSRIKTLINJE

Elevernas svar bör täcka följande punkter:

- Scenarioanalys: En gratisapp för personlighetstest ber Leo om hans plats, kontakter, mikrofon och födelsedatum innan han kan börja.
- Rekommenderade tillvägagångssätt: Alternativ 1: neka åtkomst till plats, kontakter och mikrofon och kontrollera sedan om quizet fortfarande fungerar [8]. Alternativ 2: om appen insisterar, välj en annan app eller ta bort den [8]. Motivering: ett quiz behöver sällan de uppgifterna, och att dela mindre begränsar vad som kan samlas in, säljas eller exponeras. Leo kan också granska behörigheterna regelbundet i telefonens integritetsinställningar [8].